

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Afrikka-toimintasuunnitelma

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:15

Afrikka-toimintasuunnitelma

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2022

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

CC BY-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-263-787-1

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Afriikka-toimintasuunnitelma Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:15		Teema	Hallinto
Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Yhteisötekijä	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Kieli	suomi	Sivumäärä	23

Tiivistelmä

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskeva toimintasuunnitelma on valmisteltu valtioneuvoston yhteisen Suomen Afrikka-strategian toimeenpanemiseksi. Strategian tavoitteena on etenkin Suomen ja Afrikan maiden poliittisten ja taloudellisten suhteiden kehittäminen ja monipuolistaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialoilla on tässä tärkeä rooli. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan toimijoiden kautta voidaan myös monipuolistaa kuvaa Afrikan mantereesta laajemmin yhteiskunnassa sekä vahvistaa kuvaa Suomesta yhteiskehittämisen innovatiivisena maana ja lisätä houkuttavuutta opiskelu- ja työskentelymaana.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskevan toimintasuunnitelman avulla edistetään YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 tavoitteiden saavuttamista yhdessä Afrikan maiden kanssa koulutusta, tutkimusta ja osaamista, kulttuuria, kulttuurista ymmärrystä ja luovia aloja sekä yhteiskunnallista koheesiota ja kansalaisyhteiskuntaa vahvistamalla. Lähtökohtana on ymmärrys siitä, että Afrikka on poliittisesti, taloudellisesti ja kulttuurillisesti moninainen maanos, jonka maat ovat johtoroolissa omaa kehitystään koskevissa asioissa. Kaikessa yhteistyössä Afrikan maiden omistajuus ja sitoutuminen on keskeistä.

Toimintasuunnitelma on valmisteltu laajapohjaisen työryhmän tuella ja sidosryhmiä kuullen. Toimeenpanossa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan toimijoilla on keskeinen rooli.

Asiasanat Afrikka, kansainvälinen yhteistyö, koulutus, kulttuuri, nuoret, korkeakoulut, tiede

ISBN PDF 978-952-263-787-1 **ISSN PDF** 1799-0351

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-787-1>

Handlingsplan för Afrika Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2022:15**Tema**

Förvaltning

Utgivare Undervisnings- och kulturministeriet**Utarbetad av** Undervisnings- och kulturministeriet**Språk** finska**Sidantal**

23

Referat

Handlingsplanen för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde har utarbetats för genomförandet av statsrådets gemensamma Finlands Afrikastrategi. Målet med strategin är att utveckla och diversifiera de politiska och ekonomiska relationerna mellan Finland och länder i Afrika. Undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområden har en viktig roll i detta. Via aktörer inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde är det dessutom möjligt att bredda bilden av Afrika i det finländska samhället och stärka bilden av Finland som ett innovativt land för samutveckling och att öka attraktionskraften som studie- och arbetsland.

Målet för denna handlingsplan, som omfattar undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområden, är att stärka utbildning, forskning och kompetens, kultur, kulturell förståelse och kreativa områden samt social sammanhållning och det civila samhället i syfte att i samarbete med länder i Afrika uppnå målen för FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling. Utgångspunkten ligger i förståelsen av Afrika som en politiskt, ekonomiskt och kulturellt mångskiftande världsdel, där länderna själva har en ledande roll i frågor som rör deras egen utveckling. I allt samarbete är de afrikanska ländernas ägande och engagemang centralt.

Handlingsplanen har tagits fram med stöd av en bred arbetsgrupp och i samråd med intressenter. Aktörer inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområden har en nyckelroll att spela i genomförandet.

Nyckelord Afrika, internationellt samarbete, utbildning, kultur, ungdomar, högskolor, vetenskap**ISBN PDF** 978-952-263-787-1**ISSN PDF**

1799-0351

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-787-1>

Africa Action Plan

Administrative branch of the Ministry of Education and Culture

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2022:15	Subject	Administration
Publisher	Ministry of Education and Culture	
Group author	Ministry of Education and Culture	
Language	Finnish	Pages 23

Abstract

The action plan for the administrative branch of the Ministry of Education and Culture has been prepared for the implementation of the Government's Africa Strategy. The aim of the strategy is to develop and diversify political and economic relations between Finland and African countries. The branch of administration of the Ministry of Education and Culture play an important role in this. Through the actors within the administrative branch of the Ministry of Education and Culture, it is also possible to diversify the image of the African continent within the Finnish society, as well as strengthen Finland's image as an innovative country for co-creation and increase its attractiveness as a country for studies and work.

The action plan for the administrative branch of the Ministry of Education and Culture seeks to contribute to achieving the goals of the UN 2030 Agenda for Sustainable Development together with African countries, by promoting education, research and skills, culture, cultural understanding and the creative industries, as well as social cohesion and the civil society. The core premise is the understanding that Africa is a politically, economically and culturally diverse continent, with countries playing a leading role in matters of their own development. Ownership and commitment from African countries is central to all cooperation.

The action plan has been prepared with the support of a broad-based working group and in consultation with stakeholders. Actors within the Ministry of Education and Culture's branch of administration have a key role to play in implementation.

Keywords Africa, international cooperation, education, culture, young people, institutions of higher education, science

ISBN PDF	978-952-263-787-1	ISSN PDF	1799-0351
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-787-1>

Sisältö

Johdanto	7
1 Miten toimintasuunnitelma on valmisteltu?	12
2 Toimeenpanon seuranta ja resurssit	13
3 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan Afrikka-toimintasuunnitelman vaikuttavuustavoitteet ja tarvittavat toimet	14

JOHDANTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut hallinnonalaansa koskevan toimintasuunnitelman maaliskuussa 2021 hyväksytyn, valtioneuvoston yhteisen Suomen Afrikka-strategian¹ toimeenpanemiseksi. Strategiassa, joka nojautuu pääministeri Marinin hallitusohjelman linjauksiin, on uudenlainen tavoitteenasettelu: strategia ei keskity kehitysyhteistyöhön, vaan Suomen ja Afrikan maiden poliittisten ja taloudellisten suhteiden kehittämiseen ja monipuolistamiseen.

Suhteiden monipuolistumisessa valtionhallintoa laajempien suhteiden, kuten diasporan, yksityisen sektorin, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten, kulttuurialan toimijoiden, kansalaisyhteiskunnan ja nuorten huomioiminen on keskeistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialoilla on tässä tärkeä rooli. Suomen Afrikka-strategia kiinnittää huomiota myös tarpeeseen laajentaa kuvaa Afrikan mantereesta ja Afrikan maiden tilanteesta laajemmin yhteiskunnassa sekä suomalaistoimijoiden kiinnostuksen ja yhteistyövalmiuksien lisäämiseen. Tässäkin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan toimilla ja toimijoilla voi olla merkittävä rooli. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan verkostojen kautta voidaan myös vahvistaa kuvaa Suomesta yhteiskehittämisen innovatiivisena maana ja lisätä houkuttavuutta opiskelu- ja työskentelymaana.

Toimintasuunnitelman avulla vahvistetaan koulutusta, tutkimusta ja osaamista, kulttuuria, kulttuurista ymmärrystä ja luovia aloja sekä yhteiskunnallista koheesiota ja kansalaisyhteiskuntaa niin, että YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 tavoitteet saavutetaan yhdessä Afrikan maiden kanssa. Lähtökohtana on ymmärrys siitä, että Afrika on poliittisesti, taloudellisesti ja kulttuurillisesti moninainen, 54 valtiosta koostuva maanosa, jonka maat ovat johtoroolissa omaa kehitystään ja turvallisuuttaan koskevissa asioissa. Kaikessa yhteistyössä Afrikan maiden omistajuus ja sitoutuminen on keskeistä.

Afrika on keskeisessä roolissa (mahdollistaja ja edellytys) globaalisti kestävän kehityksen saavuttamisessa. Afrikkalaisilla innovaatioilla voi olla potentiaalia moniin globaaleihin kestävyyshaasteisiin vastaamisessa. Yhteistyön kautta opimme yhdessä koko ajan uutta. Globaalit haasteet, kuten energia-, luonnonvara- ja ilmastokysymykset sekä väestönkasvu asettavat uudenlaisia vaatimuksia ja mahdollisuuksia Afrikan koulutus- ja

1 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162950>

tutkimussektorille ja voivat luoda uusia, koko globaalia yhteisöä hyödyttäviä ratkaisuja. Vastuullisen ja vastavuoroisen korkeakoulu- ja tutkimusyhteistyön laajentaminen, ml. liikkuvuuden kautta voi yhtäältä avata suhteita alueille, joilla ei muutoin ole kahdenvälistä yhteistyötä ja edesauttaa vuoropuhelua myös arkaluonteisiksi koetuissa teemoissa. Tiede-diplomatiaa hyödyntämällä Suomi voi toimia kokoaan suurempana. Tässä suhteessa erityisesti kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen ja ilmastonmuutoksen hallintaan ja sopeutumiseen liittyvä yhteistyö ovat merkittäviä teemoja. Suomella on myös tiedekasvatuksen edistämiseen liittyviä hyviä käytäntöjä, kuten tiedekeskusten työ ja luonnontieteellisten alojen opettajankoulutusta ja osaamista valtakunnallisesti vahvistava LUMA-keskus. Liikkuvuuden edistämässä on kiinnitettävä huomiota maahantulo-prosessien sujuvoittamiseen. Suomessa korkeakouluilla on myös alueellista kehitystä tukeva ja elinkeinorakennetta uudistava rooli, mikä voi myös tarjota mahdollisuuksia yhteistyöhön.

Afrikan maiden talouskasvu tarvitsee tulevina vuosina yhä enemmän koulutettua ja osavaa työvoimaa. Kestävyys siirtymä, teknologian ja työelämän murros ja maiden omien sekä globaalien talousrakenteiden kehitys asettavat paineita ajanmukaiselle osaamiselle ja jatkuvalla oppimiselle. Suomalainen koulutus edustaa maailmalla tulevaisuustaitoja tarjoavaa yhdenvertaisen, oppijakeskeisen ja inklusiivisen koulutuksen mallia, joka on myös joustava ja tarjoaa aina mahdollisuuden jatkaa opintoja. Tämä tukee myös Suomen ulkopoliittikan arvopohjaa. Kehitysyhteistyöllä on jatkossakin tärkeä rooli koulutukseen ja osaamiseen liittyvissä Suomen kumppanuuksissa Afrikan maiden kanssa, erityisesti köyhimmässä maissa, mutta yhteistyötä edistetään myös muiden instrumenttien ja resurssien puitteissa. Suomi osallistuu yhteistyöhön ja keskusteluun, jolla haetaan ratkaisuja maailmanlaajuiseen oppimisen kriisiin. Suomi tukee etenkin Afrikan maiden pyrkimyksiä kehittää koulutusjärjestelmiään. Digitalisaation myötä osaamisen vaihdon mahdollisuudet monipuolistuvat sekä laajenevat ja tässä kehityksessä suomalaisten toimijoiden on tärkeä olla innovatiivisesti mukana, huomioiden myös koronapandemian myötä valtavasti lisääntynyt tarve painottaa digitaalisia kompetensseja. Suomella on koulutuksen innovatiivisiin ratkaisuihin, ml. digitaalisiin pedagogioihin ja oppimisteknologioihin liittyvää osaamista, jota tulisi hyödyntää globaalien oppimisen kriisin ratkaisussa.

Vaurastuva Afrikka tarvitsee myös uutta infrastruktuuria, ja samalla on huomioitava ilmastonmuutokseen varautuminen ja vaikutusten lieventäminen. Toimet esimerkiksi tietoliikenneyhteyksien parantamiseksi, uusiutuvien energiamuotojen käyttöön ottamiseksi ja aavikoitumisen ehkäisemiseksi edellyttävät ammatillista osaamista. Ammatillisen koulutuksen alueella tulisikin aktiivisesti hakea yhteistyön mahdollisuuksia. Ammatillinen koulutus ja virallisesti tunnustetut, vertailukelpoiset tutkinnot mahdollistavat yksilöille myös pääsyn epävirallisen harmaan talouden piiristä virallisen talouden piiriin, aktiivisiksi veronmaksajiksi ja kansalaisiksi, joiden avulla yhteiskuntaa rakennetaan kohtaamaan paremmin tulevaisuuden haasteet ja mahdollisuudet. Suomessa ammatillinen toisen asteen

koulutus järjestetään joustavasti, oppijakeskeisesti, työelämälähtöisesti ja se paitsi palvelee jatkuvan oppimisen tarpeita, myös tarjoaa väylän jatkaa opintoja korkealla asteella.

Taiteella, kulttuurilla ja luovilla aloilla on tärkeä rooli yhteiskunnallisen koheesion edistämässä. Kulttuurienvälinen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärrys on tärkeää kaikessa yhteistyössä Afrikan maiden kanssa. Ihmisten ja yhteisöjen yhteydet ja parempi kulttuurinen ymmärrys ovat perusta vahvemmille poliittisille ja taloudellisille suhteille. Suomi on toimillaan sitoutunut edistämään kulttuurillista ja kielellistä moninaisuutta ja näkee kulttuurin ja taiteen tärkeinä keinoina vahvistaa yhteiskuntien koheesiota ja yhteisöjen identiteettiä. Luovaa ja kulttuurialan osaamista hyödyntämällä tuetaan elinkeinorakenteen monipuolistamista ja uudenlaisten palvelurakenteiden syntymistä. Myös suomalaisten monipuolisen kielitaidon ja kulttuurisen ymmärtämisen tukemiseen on tärkeä panostaa. On tärkeää hyödyntää afrikkalaisen diasporan asiantuntemusta.

Suomen Afrikka-strategian tavoin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kattavassa toimintasuunnitelmassa kiinnitetään huomiota nuoriin, nuorten hyvinvointiin ja nuorten osallistamiseen. Afrikka on nuorten maanosia: vuoteen 2050 mennessä kolmannes maailman nuorista elää Afrikassa. Kasvavat nuoret ikäluokat tarvitsevat mahdollisuuksia työhön ja yrittäjyyteen, sekä kasvamiseen yhteiskuntiansa aktiivisiksi jäseniksi. On tärkeää edistää nuorten mahdollisuuksia kouluttautumiseen, työhön ja yrittäjyyteen sekä edistää heidän hyvinvointiaan ja osallisuuttaan vahvistavia nuorisotyöllisiä palveluja, joilla vahvistetaan yhteiskunnassa ja työelämässä jatkuvasti muuttuvien tarpeiden kannalta relevanttia osaamista. Tämä on keskeistä rauhanomaisen, demokraattisen ja oikeusvaltiota tukevan yhteiskuntakehityksen kannalta ja siten koko maanosan tulevaisuuden rakentamisessa. Afrikan nuorten luovuus, energia ja innovatiivisuus ovat muutosvoimana maanosan kestäväälle kehitykselle.

Afrikan unioni on ottanut agendalleen nuorten osallisuuden edistämisen mm. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2250 (Nuoret, rauha ja turvallisuus) toimeenpanosuunnitelman (AU 2020) kautta. Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia edistämällä voidaan kasvattaa nuorten luottamusta paitsi omaan tulevaisuuteensa, myös yhteiskunnallisten rakenteiden ja instituutioiden toimivuuteen ja siten myötävaikuttaa kestäväen rauhan rakentamiseen. Suomessa on vahva oikeudellinen pohja ja hyviä käytäntöjä nuorten osallistamisessa. Suomi on myös laatinut ensimmäisenä maana kansallisen toimintaohjelman päätöslauselman 2250 toimeenpanemiseksi. Koska nuoria kiinnostavat toiset nuoret, tulisi eri keinoin mahdollistaa ja kannustaa nuorten keskinäistä vuorovaikutusta, yhteydenpitoa ja verkostoitumista.

Toimintasuunnitelma pohjautuu etenkin Afrikan unionin ”Agenda 2063” agendaan, jossa tavoitteena on inklusiivisen talouskasvun sekä rauhanomaisen, kestäväen kehityksen turvaaminen mantereella. Agenda tunnustaa koulutuksen, tutkimuksen ja osaamisen

kehittämisen inhimillisen pääoman keskeiseksi edellytykseksi ja mahdollistajaksi. Agendan tavoitteena on mm. lisätä työllisyysmahdollisuuksia ja yrittäjyyttä, vähentää nuorisotyöttömyyttä, laajentaa pääsyä koulutukseen sekä kehittää luovaa taloutta ml. kulttuuri- ja taidealojen koulutuksen avulla. Suomi pyrkii edistämään toimia etenkin Agenda 2063:n koulutus- ja tiedesektorin strategioiden² määrittelemillä alueilla, mm. inklusiivisen ja laadukkaan perusopetuksen, opettajien kompetenssien kehittämisen sekä koulutuksen digitalisaation osalta.

Toiminta on myös linjassa EU:n relevanttien prosessien kanssa³, erityisesti maaliskuussa 2020 julkaistun Afrikka-strategian⁴ kanssa, jossa korostetaan mm. laadukkaan ja inklusiivisen koulutuksen ja opettajankoulutuksen edistämistä, sekä parempien valmiuksien takaamista tulevaisuuden työmarkkinoille. Strategian mukaan myös EU:n ja Afrikan välistä tutkimus- ja innovaatio toimintaan sekä ammatilliseen koulutukseen liittyvää yhteistyötä sekä opiskelija- ja tutkijaliikkuvuutta pyritään lisäämään. Lisäksi EU:n strategia toteaa kulttuurisektorin potentiaalin työpaikkojen luomisen ja ihmisten sekä yhteisöjen välisen vuoropuhelun tiivistämisen kannalta.

Toimintasuunnitelma on linjassa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan relevanttien ohjausasiakirjojen kanssa, kuten opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kestävä kehityksen linjaus (OKM 2020)⁵, Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen linjaukset 2017–2025 (OKM 2017)⁶, Korkeakoulujen kestävä kasvun ohjelma (OKM 2022)⁷, Koulutusviennin tiekartta 2020–2023 (OPH 2019)⁸, jolla tavoitellaan koulutusviennin arvon nostamista vuositasolla miljardiin euroon vuoteen 2030 mennessä sekä Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartta 2035 (VNK 2021)⁹, jonka mukaan hallituksen tavoitteena on lisätä työperäistä maahanmuuttoa vähintään 50 000 hengellä

2 CESA, TVET ja STISA. <https://edu-au.org/strategies/>

3 Voidaan mainita esimerkiksi seuraavat: EU:n vuonna 2018 julkaisema nuorisostrategia ja tavoitteet vuosille 2019–2027; Council conclusions on the role of young people in building a secure, cohesive and harmonious society in Europe (2018/C 195/05); komission tiedonanto eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisesta vuoteen 2025 mennessä (julkaistiin 2020) sekä EU komission tiedonanto uudesta eurooppalaisesta tutkimus- ja innovointialueesta.

4 Joint Communication to the European Parliament and the Council. Towards a Comprehensive Strategy with Africa (2020). https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/communication-eu-africa-strategy-join-2020-4-final_en.pdf

5 <https://minedu.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-263-704-8>

6 <https://minedu.fi/kv-linjaukset>

7 <https://okm.fi/-/korkeakoulujen-kestavan-kasvun-ohjelmalta-ehdotuksia-suomen-talouden-vahvistamiseksi>

8 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/koulutusviennin_tiekartta_2020-2023.pdf

9 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163408>

vuoteen 2030 mennessä. Uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä pyritään kolminkertaistamaan vuoteen 2030 mennessä nostaen samalla opiskelijoiden Suomeen työllistyminen 75 prosenttiin. Toimintasuunnitelma on linjassa myös muiden hallinnon-alojen relevanttien linjausten kanssa, ml. Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko (UM 2021)¹⁰.

10 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163171>

1 Miten toimintasuunnitelma on valmisteltu?

Toimintasuunnitelman valmisteluun kutsuttiin opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoministeriön edustajista koostuvan valmisteluryhmän lisäksi hallinnonalan edustajista ja muista keskeisistä sidosryhmistä koostuva laajempi kokoonpano¹¹, joka kokoontui viisi kertaa toimikautensa (10.9.2021–28.2.2022) aikana. Lisäksi valmistelussa kuultiin laajasti eri sidosryhmiä.

Opetushallitus järjesti 9.12.2021 avoimen kuulemistilaisuuden koulutussektorin ja nuorisoalan toimijoille. Yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry järjesti luonnoksesta yliopistojen rehtoreille keskustelutilaisuuden 17.12.2021 ja ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry kirjallisen kuulemisen ammattikorkeakoulujen rehtoreille ja keskusteli myös kansainvälisyysvaliokunnan kanssa. Sekä Unifi, että Arene järjestivät lisäksi korkeakouluille erillisen kyselyn. Kyselyyn vastanneista 16 yliopistosta ja 15 ammattikorkeakoulusta valtaosa (yli 90 %) arvioi korkeakoulujen Afrikka-yhteistyön lisääntyvän merkittävästi tai jonkin verran seuraavan kymmenen vuoden aikana. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta Fountain Park toteutti verkkopohjaisen, avoimesti vastattavissa olevan sidosryhmäkyselyn, johon vastasi noin 200 osallistujaa. Kyselyllä tavoiteltiin etenkin afrikkalaista diasporaa Suomessa edustavia tahoja, ja hiukan alle puolet (noin 80) vastasikin englanniksi. Kysely oli auki kahden viikon ajan (26.1.2022–9.2.2022). Vastaajista 34 % oli korkeakoulujen tai oppilaitosten edustajia, 24 % vastasi yksityishenkilönä ja 18 % kansalaisjärjestön edustajana. Kulttuurialan toimijoita oli 5 % vastaajista.

Kuulemisista saatua palautetta hyödynnettiin toimintasuunnitelman työstämisessä valmisteluryhmän keskustelujen pohjalta. Kuulemisissa korostettiin etenkin kumppanuuksien vastavuoroisuutta Afrikan maiden ja afrikkalaisten toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Toistuvasti tuotiin myös esille diasporan hyödyntämisen tärkeyttä ja tarvetta koota ja jakaa yhteistyön mahdollisuuksia koskevaa tietoa. Kuulemisissa koettiin haastavaksi se, että yhteistyöhön ei ole osoitettu erityisiä resursseja, mutta pohdintaa käytiin myös siitä, miten voitaisiin paremmin valjastaa kansainvälistä, ml. Euroopan komission rahoitusta toimijoiden käyttöön.

¹¹ Valmisteluryhmään kutsutut tahot: Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry, Kansallisarkisto, Kansallisarkisto, Kansalliskallio, Museovirasto, Nuorisotutkimusseura ry, Opetushallitus, Suomen Akatemia, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Taiteen edistämiskeskus sekä Ulkoministeriö

2 Toimeenpanon seuranta ja resurssit

Toimeenpanosuunnitelman edistymistä seurataan etenkin osana ulkoministeriön koordinoiman, Suomen Afrikka-strategian toimeenpanoa koko valtionhallinnon näkökulmasta tarkastelevan työryhmän toimintaa, jossa sovitetaan yhteen eri ministeriöiden toimia. Opetus- ja kulttuuriministeriön osalta suunnitelman toteutumista seurataan ministeriön kansainvälisten asioiden yhteistyöryhmässä, jossa tarkastellaan myös mahdollisia päivitystarpeita. Lisäksi hallinnonalan keskeiset toimijat kootaan horisontaalisesti yhteen 1–2 kertaa vuodessa. Tällä vahvistetaan tiedon jakamista ja toimijoiden verkottumista. Toimeenpanosuunnitelmalla tuetaan myös soveltuvin osin monia opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan ja muiden sektoreiden linjauksia.

Afrikka-strategian toimeenpanoa varten ei ole varattu erillisiä lisäresursseja, vaan pääasiassa toimia pyritään tehostamaan ja suuntaamaan olemassa olevien rahoituksen, toiminnan muotojen ja verkostojen puitteissa. Afrikka-strategian mukaisesti toimeenpanosuunnitelmassa korostetaan toimeenpanon edellyttävän laajaa, poikkihallinnollista ja yhteiskunnan eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Yhteistyö kumppaneiden kanssa on Suomelle pienenä maana paras tapa toimia vaikuttavasti.

3 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan Afrikka-toimintasuunnitelman vaikuttavuustavoitteet ja tarvittavat toimet

Toimintasuunnitelmassa hahmoteltujen toimien avulla pyritään pitkällä aikavälillä siihen, että yhteistyö opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla suomalaisten ja afrikkalaisten toimijoiden välillä lisääntyy. Kuva Afrikasta moninaistuu suomalaisessa yhteiskunnassa ja afrikkalaiset toimijat puolestaan näkevät Suomen luotettavana yhteistyökumppanina ja houkuttelevana maana opiskella ja työskennellä. Nuorten, opiskelijoiden, tutkijoiden sekä kulttuurialan toimijoiden liikkuvuus lisääntyy molempiin suuntiin. Pyritään siihen, että kaikessa yhteistyössä toimintatavat ja viestintä vahvistavat kumppanuuksien tasavertaisuutta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan vaikuttavuustavoitteet ovat:

- Edistetään Suomen ja Afrikan maiden välisten suhteiden laajentumista ja monipuolistumista lisäämällä vuorovaikutusta niin hallitustenvälisesti, kuin eri toimijoidenkin välillä, edistämällä myös suomalaistoimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja verkostoitumista. Hyödynnetään entistä paremmin kansainvälisen yhteistyön areenat, kuten YK, AU ja EU ja haetaan keinoja rakentaa yhteistyötä kansainvälisen rahoituksen avulla.
- Edistetään Afrikka-kuvan monipuolistumista suomalaisessa yhteiskunnassa ja lisätään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan toimijoiden kiinnostusta ja osaamista sekä tietoa vastavuoroisen yhteistyön mahdollisuuksista, ml. kartoitetaan ja kootaan tietoa eri toimijoille soveltuvista rahoitusmuodoista. Vahvistetaan afrikkalaisten toimijoiden parissa Suomen houkuttavuutta opiskelu- ja työskentelymaana sekä luotettavana kumppanina.
- Pyritään yhdessä Afrikan maiden kanssa:
 - Edistämään globaalia kestävästä kehityksestä hakemalla uusia, globaalia yhteisöä hyödyttäviä ratkaisuja ja näyttöön pohjautuvia innovaatioita. Suomalainen osaaminen tukee Afrikan maiden vihreää talouskasvua ja kestävästä rakennemuutosta.

- Hakemaan keinoja globaalin oppimisen kriisin ratkaisemiseksi ja edistämään laadukasta, oppijakeskeistä ja inklusiivista koulutusta, joka tarjoaa työelämän ja yhteiskunnan kannalta relevanttia osaamista. Muuttuvissa yhteiskunnissa jatkuvan oppimisen merkitys korostuu.
- Monipuolistamaan Afrikan maiden elinkeinorakennetta ja synnyttämään uudenlaisia palvelurakenteita, ml. digitalisaation, alustatalouden ja luovan talouden mahdollisuuksia hyödyntämällä.
- Vahvistamaan kansalaisyhteiskunnan ja nuorten osallisuutta ja toimijuutta.
- Edistämään tiedeyhteistyötä, opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkuvuutta sekä tutkitun tiedon tuottamista ja parempaa hyödyntämistä.

Osio 1 - Poliittiset suhteet ja yhteistyö: Suomi vahvistaa poliittisia suhteita ja yhteistyötä Afrikan maiden ja alueellisten järjestöjen kanssa.

Tavoite 2.1: Suomi tiivistää suhteitaan Afrikan maihin, Afrikan unioniin ja alueellisiin järjestöihin

”Poliittisen ja virkamiestason vierailuja ja tapaamisia lisätään”

”Suomi edistää Pohjoismaiden ja Afrikan maiden yhteistyötä. Suomi hyödyntää pohjoismaisen yhteistyön ja aloitteiden mahdollisuudet (...)”

Tavoite 2.2: Suomi tiivistää yhteistyötä alueellisissa ja globaaleissa kysymyksissä Afrikan maiden kanssa

”Suomi tiivistää näkemystenvaihtoa ja rakentaa yhteistyötä Afrikan maiden, AU:n ja alueellisten järjestöjen kanssa kahdenvälisesti, osana EU:ta sekä kansainvälisissä järjestöissä erityisesti seuraavien teemojen osalta:

Koulutus, osaaminen, tutkimus- ja innovaatio-yhteistyö. Suomi osallistuu aktiivisesti yhteistyöhön globaalin oppimisen kriisin ratkaisemiseksi.”

”Suomi rakentaa muuttoliikettä koskevaa vuoropuhelua ja yhteistyötä osana laajempaa poliittista dialogia erityisesti niiden Afrikan maiden kanssa, joista tullaan Suomeen. (...) työhön ja opiskeluun perustuvista väylistä paremmin saavutettavia.”

1. OKM:n hallinnonalalla edistetään vastavuoroisia ministeritapaamisia ja asiantuntijavierailuja Afrikan maiden kanssa, huomioiden myös uudet yhteistyön muodot, kuten erilaisten verkkoalustojen hyödyntäminen, digitaaliset konferenssit, verkkotyöpajat ja virtuaaliset roadshowt. Hyödynnetään tiede- ja kulttuuridiplomatiaa, myös Team Finland -työssä.

2. OKM:n hallinnonala tukee asiantuntemuksellaan UM:n johdolla käytäviä Suomen ja Afrikan maiden välisiä poliittisia konsultaatioita korostamalla inhimilliseen pääomaan ja osaamiseen liittyviä kysymyksiä, ml. kirkastamalla niiden kytkeytymistä muihin politiikan lohkoihin.

3. Hyödynnetään pohjoismaiset aloitteet, kuten Helsingissä sijaitseva, etenkin vihreää siirtymää tukevia hankkeita rahoittava Pohjoismaiden kehitysrahasto (Nordic Development Fund NDF) ja Pohjoismaisen kulttuurirahaston uusi Globus Opstart -ohjelma, joka tarjoaa taiteilijoille ja kulttuuritoimijoille tukea Pohjoismaiden ulkopuolisiin hankkeisiin ja verkostojen rakentamiseen, ml. globaalin etelän toimijoiden kanssa.

4. Laaditaan selvitys Suomen vaikuttavuudesta ja sen lisäämisestä koulutussektorin monenkeskisessä yhteistyössä

5. Rakennetaan yhteistyötä AU:n kanssa OKM:n hallinnonalalla, hyödyntäen myös relevantit afrikkalaiset yhteistyöfoorumit, kuten ADEA (Association for the Development of Education in Africa) ja Afrikan tiedeakatemia (African Academy of Sciences). Nuorisosektorin osalta yhteistyötä voidaan edistää AU:n nuorisofoorumin ja AU-AYC (African Union Youth Volunteer Corps) kanssa.

6. Vahvistetaan vuoropuhelua Afrikan maiden kanssa OKM:n hallinnonalan kannalta keskeisten kv-järjestöjen ja -toimijoiden puitteissa, kuten YK:n alaiset UNESCO, Unicef ja WIPO, sekä kehitysrahoituslaitokset ja -mekanismit, kuten Maailmanpankki, Global Partnership for Education ja Education Cannot Wait. Lisäksi tuetaan Suomen osallistumista kansainvälisen kouluruokakoalition työhön.

7. Suomalainen korkeakoulukenttä osallistuu korkeakoulujen HEI-ICI -kumppanuusohjelmaan ja tarjoaa aluekehittämis- ja soveltavan tutkimuksen näkökulman yhteistyöhön. Esim. ammatti-korkeakoulut tarjoavat benchmarking -yhteistyötä, ml. malleja yritys yhteistyöhön ja korkeakoulutuksen ja tarvepohjaisen koulutuksen järjestämiseen esim. harvemmin asutuilla alueilla.

OKM yhdessä UM:n ja OKM hallinnonalan toimijoiden kanssa

UM, OKM

OKM:n hallinnonalan toimijat

UM rahoitus, ohjausryhmässä UM, OKM, Opetushallitus

OKM, UM ja Opetushallitus yhdessä OKM:n hallinnonalan toimijoiden kanssa

OKM, UM, Opetushallitus

Korkeakoulut

Osio 2 - Yhteistyö rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi: Suomi lisää rauhan ja turvallisuuden yhteistyötä Afrikan maiden, Afrikan unionin ja alueellisten järjestöjen kanssa ja vahvistaa toimillaan Afrikan maiden kykyä vastata turvallisuudestaan.

Tavoite 3: Suomi edistää konfliktien ennaltaehkäisyä ja ratkaisua tukemalla rauhanomais-ten ja demokraattisten yhteiskuntien kehitystä ja kriisikestävyyden vahvistamista.

”Suomi vaikuttaa konfliktien perussyihin vahvistamalla tukea Afrikan maiden yhteiskuntien kriisisietokyvylle sovittamalla yhteen rauhanrakentamistoimia, humanitaarista apua, kriisinhallintaa ja kehitysyhteistyötä.”

”Suomi pitää demokratia-, ihmisoikeus-, tasa-arvo- ja oikeusvaltiokysymyksiä vahvasti esillä dialogissa Afrikan maiden ja AU:n kanssa ja tukee Afrikan ihmisoikeuksia, demokratiaa, oikeusvaltiota ja hyvää hallintoa edistäviä toimijoita.”

8. Korostetaan inhimillisen pääoman merkitystä kaikessa väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja konfliktien ennaltaehkäisyyn liittyvässä työssä ja vuoropuhelussa Afrikan maiden ja afrikkalaisten toimijoiden kanssa. Pidetään esillä etenkin koulutuksen laatua, opettajankoulutusta, työelämätaitoja, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja inklusion tärkeyttä sekä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatukseen ja medialukutaidon edistämiseen liittyviä hyviä käytäntöjä. Korostetaan myös aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön roolia rauhan ja turvallisuuden edistämässä. Huomioidaan liikunnan ja urheilun rooli yhteiskunnallisen koheesion vahvistajana ja eri osapuolten vuoropuhelun mahdollistajana.

9. Opetusalan kehitysyhteistyön osaamiskeskuksen kautta lisätään suomalaistoimijoiden asiantuntemusta teemassa ”education in emergencies”. Huomioidaan erilaiset yhteistyö- ja vaikuttamismahdollisuudet Education Cannot Wait (ECW) -rahastossa, jonka tukijoihin Suomi (UM rahoitus) on liittynyt 2020.

10. Hyödynnetään suomalaisten rauhan- ja konfliktitutkimuslaitosten ja rauhanvälitys- ja rakentamistoiminnan osaamista, tukien UM:n rauhanvälityskeskuksen työtä. Helsingin yliopiston yhteydessä toimivan oikeusvaltiokeskuksen kautta voidaan tukea Afrikan maita ja afrikkalaisia toimijoita oikeusvaltion perusteiden luomisessa ja vahvistamisessa.

11. Hyödynnetään EU:n ja muiden kv-rahoittajien instrumentit (esim. EU Commission’s Asylum, Migration and Integration Fund, AMIF), joilla vahvistetaan koulutusta osana rauhan ja turvallisuuden edistämistä hauraiden, tai konfliktista kärsivien maiden kontekstissa. Tehostetaan eri rahoitusinstrumenteista tiedottamista ja toimijoiden verkostoitumisen tukemista mm. Opetushallituksen kautta. Jatketaan aikaisempien kokemusten pohjalta hauraiden maiden korkeakoulutuksen tukemista, ml. kriisialueiden tutkijoiden tukeminen Scholar Rescue Fund -ohjelman kautta.

12. Afrikan maiden ja afrikkalaisten toimijoiden kanssa käytävässä vuoropuhelussa pidetään esillä YK:n turvaneuvoston nuoria, rauhaa ja turvallisuutta koskevaa päätöslauselmaa 2250, etenkin nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi.

OKM, UM, OKM:n hallinnonalan toimijat

Opetushallitus

UM, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset

Opetushallitus

UM ja OKM yhdessä OKM:n hallinnonalan toimijoiden kanssa, ml. nuorisjärjestöt

Osio 3 - Kauppa ja investoinnit sekä työpaikkoja luova vihreä talouskasvu: Kestävän talouskasvun ja talouden rakennemuutoksen edistäminen sekä kaupan ja investointien lisääminen ovat Suomen ja Afrikan maiden edun mukaisia.

Tavoite 4.2: Yhdistetään suomalainen osaaminen Afrikan maiden vihreän talouskasvun ja kestävän rakennemuutoksen edistämiseen, joka myös luo työpaikkoja

”Lisätään tiede- ja tutkimusyhteistyötä aloilla, jotka liittyvät vihreään rakennemuutokseen sekä ilmastonmuutoksen ja luontokadon vaikutusmekanismeihin. Tavoitteena on, että yhteistyö johtaa kaupallisiin suhteisiin suomalaisten ja afrikkalaisten toimijoiden välillä.”

”Suomi lisää monipuolista yhteistyötä koulutusmahdollisuuksien parantamiseksi, erityisesti ammatillisen koulutuksen alalla. Näin mahdollistetaan nuorille tulevaisuuden työssä sekä työpaikkojen luomisessa tarvittavia tietoja ja taitoja. Tämä luo pohjaa myös kilpailukyvyille ja kestäväää kehitystä edistäville innovaatioille.”

13. Hyödynnetään Team Finland Knowledge -asiantuntijaverkosto (Etelä-Afrikka) sekä kehityspoliitiikan opetusalan neuvonantajat (Mosambik, Kenia, Etiopia) tutkimus- ja koulutussektorin toimijoiden välisten yhteyksien rakentamisessa. Hyödynnetään myös Afrikan maissa kv-järjestöissä toimivat suomalaiset koulutussektorin asiantuntijat, ml. Euroopan komissioon sekondeerattavat (Nigeria, Etiopia) ja Team Finland -verkosto. Pyritään rakentamaan ja hyödyntämään verkostojen verkostoja, joilla tehostetaan tiedon kulkua ja edistetään tutkitun tiedon hyödyntämistä kaupallisissa suhteissa.

14. Edistetään kehitysyhteistyön ja viennin yhteisiä tavoitteita koulutussektorilla ja muilla osaamisintensiivisillä aloilla. Työssä hyödynnetään monitoimijayhteistyön malleja, yritysyritys-työtä sekä paikallisia verkostoja kestävien kumppanuuksien luomiseksi. Education Finland, Team Finland ja Team Finland Knowledge -verkostot toimivat aktiivisesti alan toimijoiden yhteen saattamisessa sekä tunnistavat ja luovat edellytyksiä uusille paikallisesti toimiville ratkaisuille, esimerkiksi koulutusviennissä.

15. Kartoitetaan suomalaistoimijoille etenkin monitoimijayhteistyön tukemiseen ja kaupallisen yhteistyön rakentamiseen soveltuvia rahoituslähteitä ja arvioidaan mahdolliset kansallisten instrumenttien kehittämistarpeet koulutus- ja luovien alojen sektoreilla, jotka tukisivat Suomen Afrikka-strategian toimeenpanoa. Lisätään myös tiedottamista OKM:n hallinnonalan toimijoille soveltuvista rahoituslähteistä.

16. Hyödynnetään Suomeen perustettavan Unicefin innovatiivisen oppimisen hubin kautta tarjoutuvat mahdollisuudet suomalaisten toimijoiden osallistumiselle Afrikan maille relevanttien digitaalisten oppimiskurssien identifiointiksi ja skaalaamiseksi.

17. Edistetään avointa, verkostoperustaista ja digitaalista yhteistyötä Suomen ja Afrikan maiden korkeakoulujen välillä, mikä synnyttää uusia yrityksiä, innovaatioita sekä työpaikkoja Suomessa ja Afrikan mantereella. Tavoitteena on synnyttää globaaleja kehittämissyhteisöjä, jotka vahvistavat ja uudistavat asiantuntijoiden ja työyhteisöjen osaamista luoden myös aitoja mahdollisuuksia Afrikan maiden omille innovaatioille päästä globaaleille ml. Euroopan markkinoille.

”Luovaa ja kulttuurialan osaamista hyödyntämällä tuetaan elinkeinorakenteen monipuolistamista ja uudenlaisten palvelurakenteiden syntymistä.”

18. Vahvistetaan luovaa taloutta ja kulttuurivientiä ja kulttuurialan kaupallista yhteistyötä ihmislähtöisen kumppanuuden avulla niin, että lisätään ymmärrystä ja osaamista Afrikan maanosan valtavana kulttuurisesta monimuotoisuudesta. Luova talous ja kulttuurivienti nähdään entistä enemmän yhteiskunnan uudistajana ja rakentajana, mihin panostetaan pitkäjänteisesti. Samalla tunnistetaan toimialan merkittävä kasvupotentiaali.

OKM, UM ja Opetushallitus yhdessä koulutussektorin toimijoiden kanssa, ml. korkeakoulut

OKM, UM ja Opetushallitus yhdessä koulutussektorin toimijoiden kanssa, ml. korkeakoulut

OKM, Opetushallitus

OKM, UM ja Opetushallitus yhdessä koulutussektorin toimijoiden kanssa, ml. korkeakoulut

Korkeakoulut

OKM ja TEM yhdessä, kulttuurialan toimijat

Osio 4 - Euroopan unionin suhteet Afrikan maihin, Afrikan unioniin ja alueellisiin järjestöihin: Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n Afrikka-politiikan muotoiluun sekä EU:n arvojen ja intressien edistämiseen Afrikassa.

Tavoite 5.1: Suomi edistää EU:n ja Afrikan maiden vastavuoroisia ja yhteisiin intresseihin perustuvia suhteita

”Suomi tukee EU:n ja AU:n pyrkimystä vahvistaa nuorison roolia kumppanuudessa, korostaa nuorten ja kansalaisyhteiskunnan kuulemisen tärkeyttä ja kannustaa suomalaisia nuoria osallistumaan yhteistyöhön. Tuemme komission aloitetta lisätä EU-tason panostuksia koulutukseen.”

Tavoite 5.3: Suomi edistää suomalaistoimijoiden osallistumista EU–AU-kumppanuuden toimeenpanoon

”Edistetään suomalaisen osaamisen (valtionlaitokset, yritykset, tieteen-, tutkimuksen- ja koulutuksen toimijat, kulttuurialan toimijat, kansalaisyhteiskunta) hyödyntämistä EU:n Afrikka-kumppanuuden toimeenpanossa. Hyödynnetään myös yhteistyön mahdollisuudet muiden EU-maiden kanssa. Selvitetään EU:n rahoituksen mahdollisuudet suomalaistoimijoille ja tuetaan suomalaistahojen hakeutumista toimeenpanoon.”

19. Suoritetaan Opetushallituksesta EU:n pilariarviointi, jotta se voisi välillisesti hallinnoida Euroopan komission koulutussektorin kehitysyhteistyöhankkeita ja jotta EU:n hankkeissa voitaisiin paremmin hyödyntää suomalaista osaamista.

20. Koulutussektorin osalta hyödynnetään opetusalan kehitysyhteistyön osaamiskeskuksen kautta tehtävät sekondeeraukset EU:n kehityspolitiikan toimeenpanon tueksi Afrikassa ja Suomen ja suomalaisten toimijoiden osallistumismahdollisuuksien vahvistamiseksi EU:n yhteisohjelmoinnissa ja kehitysyhteistyössä Afrikassa.

21. Lisätään opetus- ja nuorisoalan toimijoiden yhteydenpitoa Afrikassa toimivien Suomen edustustojen kanssa, mikä auttaa rakentamaan yhteistyötä kumppanimaiden ja kansainvälisten rahoittajien kanssa.

22. Yhteistyössä Team Finland- ja Team Finland Knowledge -verkostojen kanssa pyritään saamaan suomalaisia toimijoita kytkeytyviin EU:n Team Europe -aloitteisiin Afrikan alueella ja hyödynnetään mahdollisuudet vaikuttaa aloitteiden valmisteluun.

23. Edistetään EU-komission pääosastojen DG INTPA:n ja DG EAC:n välistä yhteistyötä EU:n vaikuttavuuden vahvistamiseksi globaalin oppimisen kriisin ratkomiseen liittyvissä kysymyksissä etenkin Afrikan maihin liittyen. Edistetään myös Euroopan komission pääosastojen DG INTPA, DG NEAR ja DG EAC välistä yhteistyötä tulevassa EU:n Nuoret ulkosuhteissa -toimenpideohjelmassa.

24. Toimitaan aktiivisesti EU:n tiedeyhteistyössä edistämällä Afrikan maiden mahdollisuuksia rakentaa tutkimuskumppanuuksia hyödyntämällä EU:n rahoituskanavia. Tutkimusyhteistyön vahvistamiseksi osallistutaan eurooppalaisten ja afrikkalaisten yhdessä rahoittamien tutkimusverkostojen hakujen rahoittamiseen. Myös eurooppalaisilla yliopistoverkostoilla – kuten Una Europa – voi olla merkittävä panos kestävän kehityksen edistämiseen afrikkalaisten kumppanien kanssa network-to-network -yhteistyön kautta ja paikallisiin TKI-ekosysteemeihin kytkettyinä.

Opetushallitus

Opetushallitus yhdessä UM:n ja OKM:n kanssa

OKM yhdessä Opetushallituksen kanssa

UM yhdessä OKM:n ja Opetushallituksen kanssa

OKM yhdessä UM:n ja Opetushallituksen kanssa

Korkeakoulut ja tutkimuslaitokset, Suomen Akatemia, OKM

Osio 5 - Ihmisten ja yhteisöjen väliset suhteet

”Suomi jatkaa tukeaan kansalaisjärjestöille ja kannustaa kehittämään kansalaisyhteiskuntia. Käydään säännöllistä vuoropuhelua eri sektoreiden Afrikka-toimijoiden ja afrikkalaisen diasporan kanssa. Kannustetaan toimijoita lisäämään keskinäistä yhteistyötä.”

25. Edistetään Suomen Afrikka-strategian tavoitteita kiinnittämällä huomiota kahdensuuntaiseen kotoutumiseen sekä toimiin syrjinnän ehkäisemiseksi, ml. kansallisen rasmin vastaisen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelman kautta.

26. Toimitaan yhdessä diasporan ja Suomessa jo toimivien afrikkalaistaustaisten toimijoiden, nuorten ja asiantuntijoiden, ml. korkeakouluopiskelijat, alumnit ja korkeakoulujen henkilökunta ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Kannustetaan eri toimijoita verkostoitumaan afrikkalaisten ja afrikkalaistaustaisten toimijoiden kanssa. Moninaiset kahdenväliset ja yhteisölliset kohtaamiset kehittävät ja lujittavat yhteistyötä ja luovat pohjaa uusien innovaatioiden ja toimintamuotojen syntymiselle.

OKM yhdessä hallinnonalan toimijoiden kanssa, OM

OKM yhdessä hallinnonalan toimijoiden kanssa

”Korkeakouluja, tutkimusorganisaatioita ja ajatushautomoita kannustetaan kehittämään molempia hyödyttäviä kumppanuuksia Afrikan vastinpariensa kanssa ja edistämään vaihto-opiskelua ja tutkijavaihtoa Suomen ja Afrikan maiden välillä myös EU-rahoitusmahdollisuuksien kautta. Viestintää liikkuvuuden väylistä on lisättävä. Hyödynnetään Pohjoismaista Afrikka-instituuttia ja suomalaisten korkeakoulujen verkostoja tutkijayhteistyön kehittämisessä.”

27. Opetusalan kehitysyhteistyön osaamiskeskuksen toimintaa kehitetään niin, että se vahvistaa Suomen opetusalan kehitysyhteistyötä etenkin Afrikan maissa, ja kumppanimaiden edellytyksiä laadukkaan ja inklusiivisen koulutuksen kehittämiseksi. Osaamiskeskuksen kautta lisätään suomalaisen asiantuntemuksen hyödyntämistä globaalin oppimisen kriisin ratkaisussa.

28. Korkeakoulujen tutkimus- ja opetusyhteistyön kehittämiseen perustetaan Afrikka-teemainen 'round table'. Sen tehtävänä on edistää suomalaisten korkeakoulujen yhteistyötä, tietoisuutta yhteistyö- ja rahoitusmahdollisuuksista sekä tarjota keskustelualusta hyvien käytäntöjen jakamiselle (esim. kumppanuudet, vastavuoroisuus, vastuullisuus ja alumnitoiminta).

29. Afrikan maiden ja afrikkalaistoimijoiden kanssa käytävässä vuoropuhelussa vahvistetaan Suomesta kuvaa yhteiskehittämisen, tasapuolisen kumppanuuden ja korkealaatuisen koulutuksen ja tieteen maana. Tällä lisätään Suomen houkuttavuutta yhteistyökumppanina sekä opiskelu- ja työskentelymaana. Hyödynnetään myös korkeakoulujen alumniverkostot sekä Afrikan maille suunnattu "#FutureWithFinland" -webinaarisarja Suomessa työskentelystä ja opiskelusta.

30. Huomioidaan EU:n koulutuksen, nuorisolan sekä urheilun ohjelma Erasmus+-sekä Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelman tarjoamat mahdollisuudet koulutus-, tutkimus- ja nuorisoyhteistyön edistämiseksi ja tuetaan kansalaisyhteiskunnan toimijoiden aktiivista osallistumista, huomioiden etenkin Saharan eteläpuolisen Afrikan maihin kohdistuva merkittävä budjettilisäys. Hyödynnetään Opetushallituksen TFK-ohjelman ja uuden valmisteilla olevan korkeakoulujen kumppanuusohjelman mahdollisuudet Afrikan maiden korkeakoulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Opetushallitus yhdessä UM:n ja OKM:n kanssa

Korkeakoulut ja OKM

OKM yhdessä hallinnonalan kanssa

Opetushallitus, korkeakoulut

Suomen Afrikka-strategian tavoite

Tarvittavat toimet opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla

Vastuutaho(t)

31. Korkeakoulujen Afrikka-liikkuvuuden toteuttamisessa järjestetään vuosittain yhteinen lähtö-orientaatio kaikkien suomalaisten korkeakoulujen Afrikkaan lähteville opiskelijoille ja opettajille. Kannustetaan liikkuvuuden aikaiseen ja jälkeiseen kokemusten ja tiedon jakamiseen.

Korkeakoulut

32. Hyödynnetään OKM:n strategiarahoituksesta ja korkeakoulujen Afrikkaan suuntautuvista pilottihankkeista saadut kokemukset, ml. niiden luomat mahdollisuudet kaupalliselle yhteistyölle.

OKM, korkeakoulut,
Opetushallitus

33. Tutkijayhteistyön kehittämisessä hyödynnetään UM:n rahoittamia Pohjoismaista Afrikka-instituuttia, Suomessa toimivaa UNU-WIDER -instituuttia, UniPID -verkostoa ja sen tilaus selvityksiä UM:lle, (valmisteilla olevaa) uutta korkeakoulujen kumppanuusohjelmaa sekä Suomen Akatemian ja UM:n yhteisrahoittamaa kehitystutkimuksen DEVELOP -ohjelmaa sekä Aalto-yliopiston kehitystaloustieteen laitosta. Hyödynnetään lisäksi kansainvälisen yhteistyön mahdollistavia rahoitusmuotoja (esim. Suomen Akatemian, Business Finlandin ja säätiöiden instrumentit) Afrikka-yhteistyön vahvistamiseen.

Korkeakoulut ja
tutkimuslaitokset,
Suomen Akatemia

34. Mahdollisuuksien mukaan tehdään benchmarking-tyyppistä yhteistyötä Afrikan maiden tutkimusrahoittajien kanssa, esim. rahoitusinstrumenttien ja arviointimenettelyjen kehittämiseksi.

Suomen Akatemia

35. Kannustetaan suomalaisia tiedekeskuksia verkostoitumaan ja yhteistyöhön afrikkalaisten tiedekasvatuksen kumppanien kanssa.

Tiedekeskukset

36. Pyritään monipuoliseen ja -tasoiseen tutkimukselliseen yhteistyöhön hyödyntäen esim. kansalaistiedettä tutkitun tiedon tuottamiseksi ja samalla yhteisöjen voimaannuttamiseksi.

Korkeakoulut, OKM:n
hallinnonalan toimijat

37. UM:n ja OKM:n yhteispuheenjohtama "Koulutus kehitysmaissa koordinaatioryhmä" laatii tiekartan Suomen kansainvälisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi oppimisen kriisin ratkaisuisissa. Tiekartassa määriteltujen toimenpiteiden kautta pyritään vahvistamaan Afrikan maiden kanssa tehtävän koulutussektorin yhteistyön vaikuttavuutta ja monitoimijayhteistyötä, hyödyntäen suomalaisten toimijoiden osaamista.

UM ja OKM

Suomen Afrikka-strategian tavoite

"Kannustetaan kulttuurialan ja luovien alojen toimijoita kehittämään kumppanuuksia."

Tarvittavat toimet opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla

38. Hyödynnetään Beninissä toimivan suomalais-afrikkalaisen kulttuurikeskus Villa Karon työ ja verkostot. Hyödynnetään myös Suomen Ranskan instituutin roolia yhteyksien luomisessa, asiantuntijaorganisaationa ja koordinoitavana taiteilijoiden ja kulttuuriorganisaatioiden välillä Pohjois-Afrikan ja ranskankielisen Afrikan alueella, linkittäen ne instituutin omaan toimintaan Ranskassa.

39. Rakennetaan yhteistyötä Afrikan maiden kanssa museo-, kirjasto- ja arkistoaloilla, esimerkiksi vastavuoroista asiantuntijavaihtoa kehittämällä ja osaamista jakamalla.

40. Edistetään Afrikan maiden kulttuuriperintöön liittyvien suomalaisten museoiden ja muiden instituutioiden kokoelmien digitoimista ja avaamista (digitaalinen repatriaatio) internetin kautta kaikkien saataville, hyödyntäen myös museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO:ssa tehtävää yhteistyötä. Edistetään yhteistyötä kysymyksissä, jotka liittyvät kokoelmien repatriaatioon, eli kulttuuriperinnön palauttamiseen alkuperämaihin. Palauttamisen edellytyksiä harkitaan tapauskohtaisesti, yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa toimijoiden kesken. Palauttaminen perustuu vapaaehtoisuuteen silloin, kun kyseessä ei ole kansainvälisiin sopimuksiin perustuva kulttuuriomaisuuden palauttaminen. Huomioidaan myös, että asiakirjalisten kokoelmien digitoimista voi hyödyntää monimuotoisena tutkimuksen infrastruktuurina.

41. Huomioidaan EU:ssa voimaan astuva tuontilainsäädäntö, jolla pyritään estämään kolmansista maista laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden siirtäminen EU:n alueelle. Erityishuomio kohdistetaan niiden maiden kulttuuriesineisiin, jotka ovat aseellisten konfliktien vaikutuspiirissä. Edistetään Unescon yleissopimusten toimeenpanoa, etenkin koskien kulttuuriomaisuuden laittoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämistä ja ehkäisemistä (1970) sekä kulttuuriomaisuuden suojelua aseellisen selkkauksen sattuessa (1954). Rakennetaan vuoropuhelua Afrikan maiden kanssa vuoden 1954 sopimuksen hallitustenvälisessä komiteassa, jossa Suomi on jäsen 2022–2025.

Vastuutaho(t)

Kulttuurialojen toimijat, OKM

Museo-, kirjasto- ja arkistoalan toimijat, OKM

Museo-, kirjasto- ja arkistoalan toimijat

Museovirasto ja OKM yhdessä Tullin ja museoalan toimijoiden kanssa

Suomen Afrikka-strategian tavoite	Tarvittavat toimet opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	Vastuutaho(t)
	<p>42. Suomalaiset museo-, kirjasto- ja arkistoalan toimijat osallistuvat relevantteihin, kansainvälisillä foorumeilla käytäviin keskusteluihin ja vaikuttamistyöhön, esim. kansainvälisen museoneuvoston (International Council of Museums, ICOM), arkistoalan kansainvälisen järjestön ICA:n (International Council on Archives) sekä kansainvälisen kirjastoalan järjestön (International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA) kautta. Huomioidaan myös Unescon relevantit kulttuurialan globaalit suositukset ja yleissopimukset, joiden puitteissa edistetään Afrikan maille tärkeitä teemoja.</p> <p>43. Edistetään taide- ja kulttuurialan yhteistyötä afrikkalaisten kumppaneiden kanssa, ml. Taiteen edistämiskeskuksen kautta, joka edistää Suomessa asuvien taiteilijoiden ja taiteen asiantuntijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja yhteistyötä. Kannustetaan liikunta-alan toimijoita yhteistyöhön afrikkalaisten kumppaneiden kanssa.</p>	<p>Museo-, kirjasto- ja arkistoalan toimijat (ml. Museovirasto), OKM</p> <p>Taiteen edistämiskeskus, kulttuurialan toimijat, liikunta-alan toimijat</p>
<p><i>”Viestintää Afrikasta kehitetään kokonaisvaltaisemman ja laajemman Afrikka-kuvan välittämiseksi eri kanavia hyödyntäen (mukaan lukien sosiaalinen media). Viestintää kohdennetaan myös nuorille. Afrikan tutkimusta ja tietoutta Afrikan mantereen tilanteesta edistetään sekä yleisesti yhteiskunnassa, että eri kohderyhmille (muun muassa media, opettajat).”</i></p>	<p>44. Nostetaan Afrikan maihin liittyviä teemoja Opetushallituksen kautta opetuksen järjestäjille myönnettävissä valtionavustuksissa, joilla tuetaan kestävää kehitystä, globaalikasvatusta ja kansainvälistymistä. Jaetaan ja hyödynnetään aiemman Afrikka-yhteistyön tuloksia ja hyviä käytänteitä oppilaitoskentällä. Hyödynnetään kansalaisjärjestöjen ja muiden relevanttien toimijoiden työ ja aineistot globaalikasvatuksen edistämiseksi Afrikkaa koskevan tietouden lisäämiseksi.</p> <p>45. Museot ja muut muistiorganisaatiot, kuten arkistot pyrkivät tallentamaan afrikkalaistaustaisten maahanmuuttajayhteisöjen kulttuuria ja historiaa Suomessa mm. nykydokumentoinnin keinoin.</p>	<p>Opetushallitus, opetuksen järjestäjät, kansalaisjärjestöt</p> <p>Museo- ja arkistoalan toimijat</p>

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-263-787-1 PDF